قار ـ مۇز سالتاناتى قۇتتى بارىس جىلى

"شاڭعى تەبەيىك، اكە"

ـــ نەگىزگى الاۋگەر دىلنىگار "ادامزات قار شاڭعىسىنىڭ باستالعان جەرىنەن" قىسقى ولىمپيادانىڭ جارىس الاڭىنا قاراي زىمىرادى

قار مەكەنىنەن كەلگەن بويجەتكەن ولىمپيادا سپورت جارىسىنا قاتناستى

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ تىلشىلەرى حۇاڭ شيڭ، جاڭ تيڭ، شينجياڭ جاساندى سەرىك تەلەۋيزياسىنىڭ ٴتىلشىسى دۇڭ چيجيە يىلهامجان. "جۇرەكسىنبەيمىن!" دەپ كەسكىن جاۋاپ بەردى كشكەنتاي دىلنىگار.

"ەسىمە السام، ەڭ كوڭىلدى كەزدەرىم اكەمنىڭ ارقاسىندا، اكەمنىڭ ارقالاۋىندا كونكي تەپكەن، شاڭعى تەپكەن كۇندەرىم" ، ـ دەدى دىلنىگار.

تالانتى مەن جاپالى جاتتىعۋ ارقىلى دىلنىگار "ٴبىر پاراق اق قاعازدان" باستاپ بىرتىندەپ مەملەكەتتىك ٴىرى جارىس ساحناسىنا قاراي اتوي سالدى.

2012 ـ جىلى نەبارى 10 جاستاعى دىلنىگار التاي قۇراماسىنا ۋاكىل بولىپ مەملەكەتتىك 12 ـ كەزەكتى قىسقى سپورت جارىسىنا قاتناستى. 2 جىلدان كەيىن ول 1 ـ تامىز شاڭعى قۇراماسىنا تاڭدالىپ، كاسپىتىك شاڭعى سپورتشىسىنا اينالدى. تاعى 2 جىلدان سوڭ ول مەملەكەتتىك 13 ـ كەزەكتى قىسقى سپورت جارىسىنىڭ دالالىق شاڭعى جارىسىنا قاتناسىپ، ايەلدەردىڭ 10 كىلومەترلىك (ەركىن) جارىس ٴتۇرىنىڭ 15 ـ ورنىن يەلەدى.

الەمدە قالايدا ارمانىڭمەن جانە اۋەسكەي مەن تىعىز بايلانىسپ جاتاتىن ٴباز ٴبىر كەرەمەتتەر بولادى.

شاڭعى سورابىمەن قار مەكەنىنەن سامعاپ شقتى

دىلنىگاردىڭ مەكەنى التايدىڭ ٴدوڭدى بۇلاق دەگەن جەرىندە تاس ۇڭگىردەن تابىلعان، جاقسى ساقتالعان جارتاس سۇرەتىنە التاي تاۋىندا ارعى زامان ادامدارىنىڭ ايعىنا شاڭعى تاعىپ، قولىنا سىڭار شاڭعى تاياقشاسىن الىپ اڭ اۋلاعان كورىنىسى تاڭبالانعان. ماماندارىدىڭ ساراپتاۋىمەن بۇل جارتاس سۇرەتىنىڭ وسىدان از دەگەندە 12 مىڭ جىل بۇرىن سىزىلعانى، ادامزات تاريحىندا ەڭ ەرتەدەگى شاڭعى قيمىلدارىنان قالعان ەستەلىك ەكەندىگى تۇراقتاندىرىلادى.

التايدا دۇنيە جۇزىندە ەڭ ساپالى ۇنتاق قار بايلىعى بار، قوم مەن كوكتوعاي كورىنىس اۋماعىندا قىس ماۋسىمى، ٴتىپتى، 8 ايعا جالعاسادى، ونىڭ ۇستىنە جىلى دا جەلسىز، كۇن نۇرى جەتكىلىكتى. بۇل ارانىڭ ەرەكشە جاعرايىالىق جانە كليماتتىق شارت ـ جاعدايى جەرگىلىكتى ورىننىڭ سوناۋ 20 ـ عاسىردىڭ 80 ـ جىلدارىندا ـ اق مەملەكەتكە كوپتەگەن تاۋ شاڭعى، دالالىق شاڭعى سپورتشىلارىن ازىرلەۋىنە مۇمكىندىك جاساعان.

2015 ـ جىلى بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىن وتكىزۋدى ٴوتىنىش ەتۋ ٴساتى بولىپ، جۇڭگولقتاردىڭ قار ـ مۇز سپورتىنا قاتناسۋ نىتاسىن قاۋلاتتى، جۇڭگونىڭ قار ـ مۇز ەكونوميكاسىنىڭ تەز قارقىنمەن دامۋىنىڭ قوزعالتقىشىن قاۋلاتتى. ساپالى قار ـ مۇز بايلىعىنا سۇيەنگەن دىلنىگاردىڭ مەكەنى ىلگەرىندى ـ كەيىندى كوكتوعاي حالقارالىق شاڭعى الاڭى، قوم (جىكبەلەك) حالقارالىق شاڭعى تەۋپ تىنعۋ اۋماعى، سارقوبى حالقارالىق دالالىق شاڭعى الاڭى سياقتى ٴبىر توپ حالقارالىق شاڭعى الاڭىن سالىپ، ەل ٴىشى ـ سىرتىندا كوپتەگەن شاڭعى اۋەسكەرلەرىنىڭ كوڭىلىندەگى "ٴسوزسىز باراتىن جەرگە" اينالدى.

مەكەنى دامىدى، دىلنىگار دا بويجەتتى. 2017 ـ جىلى دىلنىگار ىركىتەلۋ ارقىلى دالالىق شاڭعى مەملەكەتتىك توپتىق جاتتىعۋ قۇراماسىنا كىردى.

ساپالى قار ـ مۇز بايلىعى مەن جەتەرلىكتەي دەنە تاربيە دارىندىلارىنا سۇيەنگەن التاي ايماعى سوڭعى جىلدارى "جازدا اتقا ٴمىنۋ، قىستا شاڭعى تەبۋ، جىلدىڭ ٴتورت ماۋسىمىندا فۇتبول تەبۋ" سىندى دەنە تاربيە مەن وقۋ ـ اعارتۋ ۇشتاستىرىلعان ساپا تاربيەسى ۇلگىسىن بىرتىندەپ جالپىلاستىردى. بۇل كۇندەرى ات ونەرى مەن شاڭعى تەبۋ سياقتى ەۋروپاداعى جوعارى تۇتىنىمدى سپورتى التايدا فۇتبول سياقتى جالپى حالققا جالپىلاسقان بۇقارالىق سپورتقا اينالدى، قار ـ مۇز سپورتىنىڭ مەكتەپ اۋلاسىنا ەنگىزىلۋىنە سۇيەنىپ تاڭدالعان زاپاس كۇشتەر ۇشان تەڭىز.

"مەن كورىكتى قار مەكەنى شينجياڭنىڭ التايىنان كەلدىم، ول جەر 'ادامزات قار شاڭعىسىنىڭ باستالعان جەرى'". دىلنىگار مەكەنىن ماقتان ەتەدى، ىلعي ٴوز ەركىمەن اۋىلىنىڭ ۇگىت ەلشىسى بولىپ جۇرەدى، ٴوزى دە "ەڭ جاقسى بولۋعا، بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىندا مەكەننە، مەملەكەتكە داڭق اپەرۋگە قۇلشىندى".

2 ـ ايدىك 5 ـ كۇنى وتكىزىلگەن بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ دالالىق شاڭعى جارىسىنداعى ايەلدەردىڭ 2 ادامدىق قۇالاي سىرعاناۋ تۇرىنىدە دىلنىگار 43 ـ ورىنعا تۇراقتاسا، بايان 46 ـ ورىندى مىسە تۇتتى. "ول ەكەۋىنىڭ بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنا قاتناسۋى التاي حالقىنىڭ قار ـ مۇز نىتاسىن ونان ارى قاۋلاتپ، اناعۇرلىم كوپ جاستاردى قار ـ مۇز سپورتىنا قاتناسۋعا باستادى" ، ـ دەدى التاي ايماقتىق ماداەنيەت، دەنە تاربيە، رادیو ـ تەلەۋيزيا جانە سایاحات مەكەمەسى پارتيا باسشىلىق گرۋپپاسىنىڭ شۇجيى ليۋ كىچۋان.

ادامزاتتىڭ شاڭعى سپورتى 10 نەشە مىڭ جىلدىڭ الدىندا التايدان باستالعان. بۇل كۇندەرى قىسقى سپورت شينجياڭنىڭ جەر ـ جەرىندە تامىر تارتىپ، گۇل اشىپ، بارعان سايىن كوپ ادام قاتناسىپ، ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ بەس ساقينالى تۇي استىندا "بولاشاققا بىرگە اتاندى".

ٴبىر ارمانمەن ۇزدىكسىز سامعادى

2018 ـ جىلى بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنا دايىندالۋ ٴۇشىن، دالالىق شاڭعى مەملەكەتتىك توپتىق جاتتىعۋ قۇراماسىنىڭ شينجياڭ گرۋپپاسى دالالىق شاڭعىداعى ٴبىرىنشى قۇاتتى ەل نورۋەگياعا بارىپ، 3 جىلدىق شەتەلدە جاتتىعۋدى باستادى. قۇراما مۇشەلەرى ٴار كۇنى نولدەن تومەن 20 سەلتسي گرادۋس اينالاسىندا شاڭعى الاڭىندا 4 ـــ 5 ساعات جوعارى كۇشەمەلىلىكپەن جاتتىعۋ جاسادى.

"شەتەلگە شعاتىنمدى العاش ەستىگەندە اسەرلەنگەنىمنەن ٴتۇن بويى كوز ىلمەدىم. جاتتىعۋ باستالعاندا بارىپ وڭاي ەمەس ەكەندىگىن سەزىندىم، ەرەكشە جاپالى ەكەن" ، ـ دەدى دىلنىگار ەسكە الىپ، ـ "ول كەزدە كشىكەنە ەدىم، ۇنەمى ۇيدەگىلەردى، شەشەمدى ساعىندىم، ۇاقىت شىقسا بولدى ۇيدەگىلەرمەن بەينەبايلانىسقا شعامىن، سونان سوڭ كورپەگە تىعىلىپ جىلاپ الىپ، ەكىنشى كۇنى جاتتىعۋدى جالعاستىرۋشى ەدىم".

دۇنيە جۇزىندەگى جوعارى ورەدەگى سپورتشىلارمەن ٴبىر الاڭدا جاتتىعۋ، شەتەلدىك جاتتىعۋشىلاردىڭ جوعارى ورەلى جەتەكشىلىگىن قابىلداۋ دىلنىگاردىڭ كوز ايىسىن اشىپ، ورەسىن ۇزدىكسىز جوعارىلاتتى. 2019 ـ جىلعى حالقارالىق شاڭعى بىرلەستىگىنىڭ دالالىق شاڭعى ۇپاي جيناۋ جارىسىنىڭ قۇس ۇياسى بەكەتىندە دىلنىگار 4 مينۋت 26 سەكۇند 82 تاقىل ناتيجەمەن ايەلدەر گرۋپپاسىنىڭ جۇلدەگەرى بولىپ، جۇڭگو قۇراماسىنىڭ وسى تۇردەگى تاريحتاعى ەڭ جاقسى ناتيجەسىن جاراتتى؛ 2021 ـ جىلدىڭ سوڭىندا ول ىلگەرىندى ـ كەيىندى حالقارالىق شاڭعى بىرلەستىگى دالالىق شاڭعى FIS ۇپاي جيناۋ جەلىلەس جارىسىنىڭ باشاڭ، اراسان جانە شاڭعاي 3 بەكەتىندەگى ۇپاي جيناۋ جارىسىندا اعا جۇلدەگەر بولدى.

دالالىق شاڭعى جارىسى قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ ٴداستۇرلى جارىس ٴتۇرى، سوندای ـ اق شاڭعى جارىسىنداعى نەگىزگى ۇلكەن ٴتۇر، بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىندا 12 التىن مەدال جارىققا شىعادى. جۇڭگو دالالىق شاڭعى قۇراماسىنىڭ كۇش جالعاۋ تۇرىندەگى تاريحتاعى ەڭ جاقسى ناتيجەسى ـــ ايەلدەردىڭ توپتىق تۇرىندەگى 12 ـ ورىن، ايەلدەردىڭ جەكە تۇرىندەگى 18 ـ ورىن.

2021 ـ جىلى 10 ـ ايعا دەيىن جۇڭگودا قار ـ مۇز سپورتىنا قاتناسقاندار 346 ميللىونعا جەتىپ، "300 ميللىون ادامدى قار ـ مۇز سپورتىنا قاتناسۋعا باستاۋ" سىندى نىسانا جۇزەگە اسىرىلدى. التايدان دىلنىگار، بايانداردى ۋاكىل ەتكەن ٴبىر توپ جوعارى ورەلى سپورتشىلار مولنان شعىپ، شينجياڭنىڭ قار ـ مۇز ساڭلاقتارى حالقارالىق جارىستاردا ۇزدىكسىز تاماشا ناتيجەگە قول جەتكىزدى.

سپورت قۇاتتى بولسا، مەملەكەت گۇلدەنەدى. بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ وتكىزىلۋىنە ىلەسە، قار ـ مۇز سپورتى، ٴسوز جوق، جۇڭحۇانىڭ بايتاق دالاسىنا كەڭىنەن جالپىلاسىپ، جالپى حالقتىڭ قىسقى ولىمپيادا سالتاناتىنا قاتناسۋى داعدىعا اينالماق...

العاشقى التىن مەدال

2 ـ ايدىك 5 ـ كۇنى جۇڭگو قۇراماسىنىڭ ساڭلاعى ۋ داجيڭ (وڭنان 1 ـ) جارىستان كەيىن جەڭىسىن قۇتتىقتاۋدا.

سول كۇنى استانا دەنە تاربيە سارايىندا وتكىزىلگەن بەيجىڭ 2022 ـ جىلعى قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ قىسقا ارالىقتا تەز سىرعاناۋ ٴتۇرىنىڭ ارالاسپالى توپتىق كۇش جالعاپ سىرعاناۋ شەشۋشى جارىسىندا جۇڭگو دەنە تاربيە ۋاكىلدەر ۇيىرمەسى اعا جۇلدەگەرلىكتى جەڭىپ الدى.

□ سۇرەتتى شينحۋا اگەنتىلىگىنىڭ ٴتىلشىسى ياڭ لەي تۇسىرگەن

بايانناڭ وتباسىنداعىلار:

"جۇڭگو قىزىلى" ماقتانىش سەزىنەمىز

□ انار بۇلت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى بارشا تەگىس

2 ـ ايدىك 4 ـ كۇنى كەشتە بەيجىڭ قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنىڭ باستالۋ سالتاناتىندا «وتاندى جىرلايمىن» ٴانىنىڭ اسەرلى اۋەنى شىققان جۇڭگونىڭ دەنە تاربيە ۋاكىلدەر ۇيىرمەسى الاڭعا كىردى. ٴدال سول ۋاقىتتا 3000 كيلومەتردەن استام شالعايدا، جۇڭگو دەنە تاربيە ۋاكىلدەر ۇيىرمەسىندەگى شينجياڭدىق سپورتشى بايان جالىننىڭ جەمەنەي اۋدانى ۇلاستى قالاشعى ۇلاستى قىستاعىنداعى وتباسىنان شاتتىق ٴۇنى كوتەرىلدى.

"بايان انە ٴجۇر، تەز كورىڭدەر!" . بايانىنىڭ اكەسى جالىن اۋباكىر اسەرلەنىپ ورنىنان اتىپ تۇردى، شەشەسى ٴراۋيا التىنبەك اسەرلەنگەننەن كوزىنە سىتىق جاس الدى. قاسىندا ەكراندا جۇڭگو قىزىلىنىڭ شۇعىلا شاشقان كورىنىسىن كورىپ وتىرعان بايانناڭ 12 جاسار بولە ٴسىگىلىسى ۇلپان شالقار بىلاي دەدى: اناۋ مەملەكەت تۇتىنىڭ رەڭگى، شەكارادا دا جۇڭگو قىزىلى بار!" .

1999 ـ جىلى بايان جەمەنەي اۋدانىنداعى ٴبىر قازاق مالشى وتباسىندا دۇنيەگە كەلگەن. بالا كەزىنەن تارتىپ تىنىمسىز ٴارى باتىل بايان جايلىمدا قوي باعۋعا، جايلاۋدا اتقا مىنۋگە، ايعىنا بامبۇك تاقتايىن بايلاپ الىپ بەتكەيدەن شاڭعى تەبۋگە قاتتى قىزىعاتىن. "ول جاقسى جۇگىرەتىن، التايعا اتى ايگىلى" ، ـ دەدى بايانناڭ دەنە تاربيە مۇعالىمى ادىلەت ماعمۇرات، ـ "بايان دەنە تاربيە جارىستارىن كورۋدى قاتتى ۇناتاتىن، اسىرەسە، جارىس الاڭىندا مەملەكەت ٴانى شىرقالىپ، بەس جۇلدىزدى قىزىل تۇ جەلبىرەي كوتەرىلگەن كەزدە قاتتى اسەرلەنەتىن. مەكتەپتىڭ مەملەكەت تۇتىن شعارۋ سالتىنا ەشقاشان كەشىگپ كورگەن جوق" .

2017 ـ جىلى بايان دالالىق شاڭعى مەملەكەتتىك توپتىق جاتتىعۋ قۇراماسىنا تاڭدالدى. 2018 ـ جىلدىڭ باسىندا ول توپتىق جاتتىعۋ قۇراماسىنىڭ شينجياڭ گرۋپپاسىمەن بىرگە نورۋەگياعا بارىپ شەتەلدەگى 3 جىلدىق جاتتىعۋىن باستادى.

2021 ـ جىلى 10 ـ ايدا دالالىق شاڭعى تەبۋ ايەلدەردىڭ كۇش جالعاۋ ٴتۇرى بويىنشا مەملەكەتتىك توپتىق جاتتىعۋ قۇراماسىنىڭ حىبەي چىڭدىداعى مەملەكەتتىك قار ٴۇستى ويىن ٴتۇرى جاتتىعۋ بازاسى قۇرىلدى. قاجىرلى جاتتىعۋ ارقىلى شەتەلدىك ۇزدىك ساڭلاقتارمەن پارقى بارعان سايىن ازايعان بايان وسى قۇراماعا تاڭدالدى. شەكارادا شاعىن تاۋلى قىستاقتان شعىپ، شەتەلگە بارىپ توپتىق جاتتىعۋعا، جارىسقا قاتناستى، قار ـ مۇز سپورتى وسى قازاق بويجەتكەننىڭ كوز ايىسىن كەڭەيتتى. "قىزىمنىڭ قازىرگىدەي ناتيجە جاراتۋىنا مۇمكىنشىلىك جاساعان ۇلى وتانعا العىس ايتامىن " ، ـ دەدى جالىن قاتتى اسەرلەنىپ.

دىلنىگار يىلهامجان مەن سولتۇستىك ەۋروپا ەكى ٴتۇرىنىڭ سپورتشىسى جاۋ جيا ـ ۋىننىڭ ەڭ سوڭعى الاۋگەر بولعانىن كورىپ، بايانناڭ شەشەسى ٴراۋيا اسەرلەنگەننەن كوزىنە جاس الدى، "بالالاردىڭ جۇڭگو قار ـ مۇز سپورتشىلارىنىڭ جىگەرلەنە العا ىلگەرىلەۋ رۋحىن، ٴسوز جوق، جالعاستىرىپ، وتانعا داڭق اپەرەتىنىنە سەنەمىن!" .

"قىزىم جۇڭگو قۇراماسى اتىنان قىسقى ولىمپيادا سپورت جارىسىنا قاتناسىپ، دۇنيە جۇزىندەگى تاڭداۋلى ساڭلاقتارمەن مايداندا باسەكەگە ٴتۇستى، مەن مۇنى توتەنشە ماقتانىش سەزىنەمىن. بايان ماعان ٴوزىنىڭ وتە باقىتتى ەكەنىن ايتقان بولاتىن" ، ـ دەدى جالىن.